

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok --- 4 koruny — hal.
Na pol roka --- 2 „ — „
Na štvrt roka --- 1 „ 20 „
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník, kraj. vyslanec.
Majiteľ a vydavateľ :
JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :
Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 4 stúpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Chystajme sa!

Nemáme tak múdreho človeka v celej krajine, ktorý by vedel určite povedať, aký koniec vezme ten neporiadok, ktorý panuje v krajine. Kto bude ten schopný človek, ktorý to napravi a zkrotí rozdráždených vlastencov na strane Košuthovej? Kto naprešuje nového života do vládnej strany, ktorá potrhala sa a pomaly porúča? Kto zaspieva odobierku pri pohrabe strany tejto? Ktorý frajmaurerský majster alebo kazársky rabin pochová mrtvolu túto? O to sa my nestaráme! To je vec tých, ktorí stranu túto bedlive opatrovali až dotiaľ, kým rozdávala odmeny; keď ale vyschly všetky pramene darov, a vyprázdnila sa pokladnica: pestúni jej povadili a pohnevali sa. Teraz hladia na vše strany, kto bude vodca jejich a čo im dá?

Tedy nevieme nič určitého. To, čo píšú a rečia, sú len hádanky, talafatky. Ani kráľ ani Košuthovci nepopúšťajú. Kráľ má také požiadavky, ktoré ťažko dajú sa previesť medzi našimi pomermi. Košuthovci ale to chcú, aby sa kráľ pokoril pred nimi a splnil, čo žiadajú. A tak snem nenie vstave započat vážnu prácu. O tom ani reči nenie aby len tak ľahko utíchli roztopašní a rozdrážení ablegáti, ktorí vydali sa za vodcov a držia v ruke uzdu. Tak zase môžu sa opakovať zvady, grobianstva, kriky a nadávania v drahom krajinskom dome. Nebude to snem, ale komedia za peniaze národa, lebo páni ablegáti, ktorí robia túto šarapatu, nedarujú plat svoj krajine. To patrí k vlastenectvu. A komedie dovtedy budú trvať, zakaiaľ snem nerozpošlú. To bude koniec hračky, ak len nezkrótnú Košuthovci.

Tedy hrozia nám nové voľby! Kedy, to sa

ešte nevie, ale že budú, to je pravdepodobné. Že ako budú vyzerat', môžeme si myslieť, lebo veď preto rozpošlú snem, aby dostali spoľahlivú, poslušnú a služobníckeho citu väčšinu, ktorá všetko odhlasuje, čo budú žiadať od nej. Teda viac vojska, väčšie porcie, násilenstvá a nezákonnosti. A aby sa im to podarilo, nebudú hladieť na prostriedky. Nadzupáni budú riadiť voľby, ako to bolo pod Bánffym. Najdú ľudí na takúto podľú robotu, veď netreba k nej statočnosti. Načo by sa nechytli u nás všeliakí mizeráci, ktorí vystierajú ruky po odmene? Je ich vyše práva. Chytia sa na hoc akú prácu, len nech im zaplatia. Čo že im je zfalšovať menoslov voličov? Vynechaj z neho ľudákov? Najdú hockolko nestatočných predsedov, ktorí prevedú voľby s huncútstvom. Keď ináč nie, so žandarmi a s vojskom ...

No ale my sa nenafakáme takýchto vyhrážok! Ani len za mak! Radi by sme vidieť tých naničhodníkov, ktorí by sa opovážili tak zachodiť s nami, ako s hovädami! Radi by sme poznať tých laganov, ktorí by sa opovážili pozbaviť nás práva toho, ktoré dal nám zákon a za ktoré porcie platíme! To by veru pekne vyzeralo, aby hocaký lump s tým konal službu vláde liberálnej, že by prenasledoval a práva pozbavil statočných, pokojných a kresťanského ducha voličov! To sa nemiesť, darmo sa stroja na nás! O tom sme istí! Však nad takými darebákmi Kúria súdi, a tá nezná žartu. Prézes, korteš alebo iný podvodník nemine trestu. Teda nemáme sa čoho báť, bratia ľudáci! Ale to nenie dost! S týmto nezvífajme! Musíme sa chystať k voľbám, aby nás nenašli roztrášených. Treba sa hýbať, radiť, určiť prostriedky, ako by sa dalo zvíťaziť a zlomiť vládu liberálnu. Jedným slovom: kortešujme. A to už!

Múdre, smeie, oduševnene a bez výstupkov. Nech nenie okresu na Horniakoch, v ktorom by ľudák nevystúpil. Aj tam, kde nemá výhľad na isté ví-fazstvo. To nič! Keď teraz sa nepodari, podari sa druhý raz! Ľud príde do pohybu, a pozná stranu našu. Aj kandidáti sa najdú. Takýchto už nech hľadajú voličia medzi svojimi ľuďmi. Každý okres má značného a statočného muža, ktorý zaujme sa za chudobný ľud, a hoden je dôvery. Za takého potom nech každý robí všemožne, aby dostal väčšinu. Pôjde to, len smeie sa do roboty! Neslobodno zaháľať, ruky zalomiť a čakať, aby druhý spravil to, čo my sami máme odhaviť. Neverím, že by sa našiel čo len jeden medzi nami, ktorý by bol z presvedčenia liberálom. Za liberalismus sú len trochári, ktorí boja sa o chlebič; ktorí almužnú čakajú ako žobráci; v tom tábore sú všetci kazári, frajmaureri, socialisti a nezna-bohovia. Môžem povedať utešená spoločnosť. Po-riadny kresťan bočí od nej. Lakotník a oplan hodí sa medzi nich.

My máme svoju stranu. Za tú sa musíme zaujať všetci do jedného! Slabších oduševniť mocných a smelých nasledovať, a protivníkov tiež priviesť na pravú cestu! Silou mocou musíme byť na tom, aby sme všade dostali väčšinu! Ne-poddať sa, čo by sa liberáli potrhali! Prevládzeme ich! Obrátíme ich na capart, len vydržať pri zá-stave našej! Len takto vykoreníme liberalismus, poistíme život národa a udržíme kresťanstvo. Toto nesmie zabudnúť ani jeden volič, ani jeden pria-teľ náš, ani jeden dobrý vlastenec!

Keď takto všetci, koľko nás je, pustíme sa do boja s radosťou a s oduševnosťou: žiadame od zástupcov našich, aby tak boli zaujatí za nás, ako my za nich. Nech dosvedčia pri každej prí-ležitosti, že našli sme v nich priateľov a obran-cov, ktorí nevyjednávajú sa s nikým: jedine do-brobyť krajiny držia pred očima. V nichžto ne-sklameme sa nikdy!

Teda jeden za druhého, lebo len takto bude strana naša stranou kresťanskou a ľudovou.

Nech nás vede jeden cit, jedna myseľ a je-den cieľ: tak všade zvíťazíme!

Bratia, nezahálajme! Konajme svätú povin-nosť! Chystajme sa k voľbám!

Bože láskavý pomáhaj nám!

Korteš.

Kresťania kupujte len u kresťanov!

POLITICKÉ CHÝRY.

V Ružomerskom okrese liberáli sa už k novej voľbe chystajú.

Ústredná správa zamýšľa *Gejzu Andaházyho*, býva-lého podžupána za kandidáta vytknúť o ktorom je v tom domnení, že ho, jakožto liptovského, gazdovského, tiež zas ústredného potravného spolku i ľudoví voličia pod-porovať budú. Ľudáci majte sa preto na pozore! S teraj-ším ablegátom Jozefom Angyal, liberáli sa už celkom nasítili. S ľuďmi neobcuje, pomery liptovské, ponač tu nebýva nepozná, a veru na sneme za ľud dosiaľ ani slova nepovedal.

Stoličné shromaždenie v Orave.

Dňa 15-ho tohoto mesiaca odbývalo sa shromažde-nie stoličného výboru v Dolnom Kubine, na ktorom pre-triasaly sa krome obvyklých predmetov aj zvláštneho po-zoru hodné veci.

Shromaždenie zahajujúci nadžupan pripomenul vo svojej reči slávnosť storočnej pamiatky narodenia blahej pamäti Františka Deáka, prizvukujúce za živého súhlasu, že obecnosť oravská, preniknuté pravým citom vlaste-neckým, v úplnej miere berie účasť na nadšenosti vďač-ného Deákovi občanstva. — Zatým nasledovala správa podžupanova, z nejž pripomenul zkasu, pochodiacu Ora-vanom od veľkého rozvodnenia riek a častých dažďov, následkom čoho hlavný článok výživy v Orave, a síce ze-miaky, neprinesly takmer žiadnej úrody. Ku zpráve sa ohlásil jeden-druhý liberál, ale bolo poznať na nich akúsi nevôľu, bo liberálov bolo prítomných málo, reči jejich nevýznamne odzneli na prázdno tým viac, že ľudová strana následkom zdarného zorganizovania za posledných čias bola vstave hufne dostaviť sa na shromaždenie. Zpo-medzi ľudákov ohlásil sa prvý pochvalne známy pán *Fraňko Skyčák*, direktor ľudovej banky v Námestove, ktorý v jadrnej a smeie povedanej reči hájil zvlášte zá-ujmy ľudu chudobného. Poukázal predne na nedostatok zprávy podžupanskej. Lebo keď do ohľadu berieme bez-tak mizerné pomery hmotné stolice oravskej, je patrné, že popri chatnej úrode zemiakov hrozí úbohým roľníkom tá najväčšia bieda. I preto navrhuje rečník, aby stolica vyzvala vládu v tom smysle, že by pre Oravu obstarala lacné zemiaky a dala značnú výhodu pri trovách želez-ničnej dopravy týchže zemiakov, Ďalej navrhoval, aby úradné oznamy v novinách úradných uverejňovali sa aj v reči ľudu, ktorý maďarsky nezná. Taktiež žiadal, aby úradné medzítka pripisy svoje na stránky a úradné osoby z ľudu upravovali tiež v reči ľudu. Konečne poukázal na korrupciu (zkazenosť), ktorá ešte vždy šarapatí pri ude-

lovaní licencov na výmer liehovín a odpredaj doháňu (trafiky). Treba už raz koniec urobiť všetkým takýmto neprávostiam.

Podžupan zaraz odvetil pánu Skyčákovi, osvedčujúce sa za každý jeden návrh rečníka, načo shromaždenie jednohlasne osvojilo si tieto predostreté návrhy. Iba dotyčne tej korupcie osvedčil nadžupan, že také obviňovanie stoličných úradov z korupcie dopustiť nemôže, a to odmieta. Podžupanovi odpovedal pán Zoltán Zmeskal, prizvukujúce, že veru také neriady pri dávaní licencov skutočne jestvujú, bo aj on sám v dvoch pádoch nadarmo vymáhal licenc, ačpráve zákonné podmienky v tých pádoch nechybovaly. Myslí však, že nie natoľko v úradoch stoličných, ako pri financministerstve samom je chyba.

Medziiným prišiel na pretras aj návrh stolice, aby sa na pensijný fond úradníkov vyhodilo novej prirážky stoličnej a to síce až *deväť* percentov! bo že pensijný fond nestačí už, čo môže byť aj pravda, keďže mnohým, ešte práceschopným úradníkom dávajú sa penzie nieraz aj pre nepriam poctivé šafárenie jejich. Ľudová strana postavila sa proti válianiu takej značnej farchy na ľud a to jednomyselne až do posledného ľudáka, lež posháňaní židovskí virilisti, títo odvekí neprajníci ľudu, potom notári a všelijakí úradníci, keď hlasovalo sa dľa mena, bez všetkého hryzenia svedomia hlasovali za návrh a tak prehlasovali ľudákov; nuž tak sa naším úbohým Oravanom zavdačili, že im uvalili novej 9-percentovej stoličnej prirážky. A potom sa liberáli ešte zlostia že ten stonásobne prenasledovaný Oravan telom i dušou pridržá sa svojich ľudových vodcov, ktorí ho tak doma uko aj v stolici ratujú.

Vládna krísa.

Ešte vždy je nie riešená. Ešte vždy robia sa všelijaké prekážky, aby nedorozumenie medzi uhorskými ablegátmi a korunou sa i naďalej vlieklo. — Na liberálnej strane vypracoval deväťčlenový výbor pod predsedníctvom Fella *vojenský program*, na zaklade ktorého teraz financminister Lukács vyjednáva s korunou. Program tento liberáli síce zadržali v tajnosti, no na verejnosť vyšlo predsa toľko, že ohľadom národných požiadavok nič viacej neobsahoval iba to, čo už aj Széll, aj Fehérváry a Khuen boli predtým označili, ako také podmienky, ktoré koruna prijať môže.

V programme tom byly tedy nasledovné body: 1. aby sa officieri z Uhorska pochodiaci preložili k regimentom uhorským; 2. aby sa v uhorských vojenských školách predmety isté po maďarsky prednášaly; 3. aby pri súdobníctve vojenskom na prvostupňových pojednaniach aj po maďarsky sa pojednávalo a úradovalo a po 4. aby symbol a barvy uhorské upotreby sa pri zástavách tak, žeby daly výrazu samostatnosti štátu uhorského. — Dotyčne kommandovej reči má byť v programme vyslovené, že národ uhorský právo rozhodovať nad rečou kommandovou i na ďalej oddáva panovníkovi.

Tak sa vraví, že s týmto programom uspokojili by sa aj Kossuthovec už teraz, bárs je to len slabunký tieň oproti ich dávnejším požiadavkám. Ale vraví sa i to, že panovník žiada si zmiernenie ešte i tohoto programu a menovite, že dotyčne kommandovej reči žiada si, aby sa

uznalo jeho najvyššie a bezpodmienečné právo. — Toľko aspoň už vieme, že panovník si program ten ešte neosvojil, lež dodržal si právo rozhodnúť nad podmienkami o programme obsaženými. Predbežne vyjednáva panovník ďalej a prijíma k ďalším vysluhom ešte daktorých významnejších politikov uhorských.

V Liptove žida bijú!

V stoličnom zasadnutí predniesol *Štefan Janovský*, stol. výborník.

Ctené valné shromaždenie!

Nech mi je dovolené, aby som k dvanástemu bodu mojej kritiky prejsť mohol. — My v Uhrách sme tej domienky, že židom tu lepšie je nežli kresťanom. (Pravda!) Veď keď už vezmeme do povahy tú záležitosť, že na žida, ktorý pred týždňom ešte pod opaterou ruského cára pôdu jeho krajiny tlačil, a potom k nám do uhorskej krajiny privandroval, nikto nepovie, že je *pansláv*, lež za najlepšieho vlastenca je hneď držaný, kdežto kresťan, keď sa o licenci uchádza, jednoducho ho s tým odpraví: že e pansláv, nič menej ale i ten žid, keď sa opováži zamiešať trochu do stoličnej politiky, možno ešte tuhšie ho bijú nežli v rumunskej krajine, čomu jeden príklad vám prednesiem. (Čujme!)

V Liptovskom Sv. Martinčeku býva jeden žid, ktorého meno je *Filip Frünwald*. On má kúštik pola, sám si ho obrába, drevo si sám rúbe, a pritom má krému; peniaze mu sotva stačia, aby si mohol dvadsať litrov špiritusu zaopatriť, keď sa ten minie, opäť len dvadsať litrov si kúpi. Nedávno mu finančná direkcija daň od trafiky o dve koruny povýšila, a hľa, on sa sriekol radšej trafiky, nežli by bol túto vyššiu daň platil. Tak tedy tento človek je *agrarista* a *merkantilista* v jednej osobe. (Smiech. Čujme!)

Asi pred troma rokmi, jako agrarista, opovážil sa náš Filip Grünwald sťažovať proti manipulácii urbárskeho majetku, a hľa, na to začal ho ružomerský slúžnovský úrad, jako merkantilistu, prenasledovať. Jeho trápenie sa dá trpezlivému Jóbovi pripodobniť, možno ten úrad vtedy tiež snáď diabol zastupoval. (Čujme! Veľmi dobre!)

Nuž páni moji, naraz sa zjavi slúžnodvorský v Martinčeku, pekne-rúče vezme od Grünwalda liter vína, ale ho však neposlal ku preskúmaniu do Budapešte, lež ho za osem mesiacov v kancelárii držal a potom keď už oplesnelo, dal ho nášmu Grünwaldovi nazad. Vidíte et. páni, je to hriechne terrorisovanie jedného úbohého človeka. (Smiech.)

Zatým opäť prišiel ten istý slúžny a vzal mu liter rumu. Ten rum tiež neposlal do Pešte, lež ho za tri roky v kancelárii držal, a jako počúvam, je už prenesený do stoličného archívu a po troch rokoch bude so starými papiermi vylúčený a odpredaný. Jako je to možno, keď nariadenie ministerské «o archívach stoličných» nikde spomienku nerobí, že sa tam i rum drží? (Všeobecný smiech.)

Cesta do Martinčeka je tak zlá, že predtým i voľbu úradských a výborníkov neodprávali tam, lež v Likavke, teraz ale, keď sa jednalo o tom, žida utlačíť, pán slúžny si nesťažoval opäť do Martinčeka vynsť. Dal nášmu bedárovi litre pobraf, hoffmanské kvapky vziať a poprezeral mu krému i pivnicu a nato odišiel. (Smiech. Čujme!)

O jedno mesiac mal voláku prácu náš Grünwald u slúžneho v Ružomberku, naraz nenadále zakýva mu podslúžny Horanszky, ktorému bolo sverené tohto človeka trápiť, pôjme ho do izby a po vlastenecky mu zaspieval: «*Gy.re be rózsám, gyere be*», a bez toho, aby bol býval predvolaný, alebo aby si bol mohol pravotára zaopatřit, tri súdy nad ním vyriekol, a síce: že predával hoffmanské kvapky posúdil ho na desať korún, kdežto táto záležitosť patrí pred okresný súd; že mal litre chybné na 15 korún a že nemá čistý hostinec a v záchode karbol na 20 korún. — Darmo sa bránil, že sami financi vydajú svedectvo, že má čistý hostinec a karbol nemôže mať v záchode, keďže takého budínku vôbec ani nemá. (Všeobecný smiech).

Po tomto štatáriume náš Grünwald celkom nastrašený prišiel ku mne, aby som mu pomohol. Ja celkom zadivený, ako k tomu prídem, poviem mu, tam v Ružomberku máte veľmi dobrých a statočných židov, ktorí vás zastanú. Tam je veľkokupec so špiritusom Jakub Glasner, chýrečný pravotár Politzer a nadovšetko duša, hlava a totumfac liberálnej strany: Jakub Klein. — Však ale i pri židoch je to tak, že tí aristokrati len tak z boku hľadia na tých chudobných židov, preto som sa nezdráhal mu pomôcť. Lebo i ten žid je náš spolubrat, a preto, keď ho utláčajú, máme ho zastaf. — Ste appellovali? — Áno! *Ich hab aplirt!* — No, dobre. Choďte si teda pýtať odpis z tých výrokov, a keď budú pýtať zaplatiť, nemeškajte i to učiť. — Tam ale odpis protokollov ani za peniaze mu vydať nechceli. (Pohoršenie, výkriky: Ani v Ruskej tak nerobia!)

Na to obrátil sa k podžupanskému úradu o odpisy, však ale pán podžupan neurobil nič, alebo možno jeho rozkaz slúžny pustil na chlucho. On tedy appelloval. — Appeláciu mu odmrštili s tým, že to mal hneď oznámiť. Na to proti appelácii opäť appelloval. — A teraz všetko zatíchlo, zaspalo, možno pán podžupan odkázal slúžnemu: nebite ho, už má dost.

Náš Grünwald ale nemôže zabudnúť ten rum. Možno bol robený na studený spôsob (hideg utton), lebo je u nás drevo veľmi drahé, ale pritom všetkom stál ho aspoň len jednu korunu, pri ktorom kapitále za štyri roky by bol aspoň štyri koruny zarobil.

Medzitým nastala voľba na krajinského vyslanca. On na všetku silu cheel na Iudového vyslanca hlasovať, len sa bál, že mu licenciou odoberú. Ja som ho ale uistil, aby sa toho nebál, lebo v Martinčeku nemajú komu dať licenciou a to sa ani neopovázia liberáli urobiť, lebo preto by sa židia nielen v Budapešti ale i v Paríži a vo Viedni pobúrili; medzi Iudákov zas nech neide, lebo tam druhého žida netrúfame dostať, a preto Iudáci by ho ľahko za špiona držať mohli, a tak jeho trápenia by sa tým za-

vršilo, žeby jako Jób ranami obsypaný na smetisku musel svoj stav smutný oplakávať. Nech tedy nejde na voľbu, čo on i urobil,

Tohto úbohého žida Filipa Grünwald odporúčam pánu podžupanovi do ochrany a prosím, aby mu jeho rum vydať račil. (Všeobecný smiech a potlesk.)

Podžupan: O tejto záležitosti len teraz som sa dozvedel, ja prísne vyšetrovanie zavediem, ujistujem ale ct. pána výborníka, že jestli sa rum Filipa Grünwald už tu v archíve nachádza, poriadky urobím, aby sa mu na skutku vydať. (Tak má byť!) Značil *Jozef Vrbický*.

Poznámka redakcie. Nám je pri tomto všetkom to podivné, že ten Horanszky, ktorý tohto bedáka žida-krémára Grünwalda v Martinčeku tak trápiť, oproti židovi-krémárovi Hoffmannovi v Liskovej sa vlúdne chová, u neho mnoho času strávi, tam sa dobre cíti a za ním ide i s notárom Lehoczským ako ovca, keď ho po Kubíne vodí. — Porovnaj preto dopis z Kubína v našom «Krestane» toho roku uverejnený.

Do pozornosti!

K dneskajšiemu číslu prikladáme poštovú poukážku. Úctive prosíme našich ct. čitateľov, ktorí sú v reštanci s predplatkom na minulý aj na tento rok zaostali, aby čím skôr svoj dlh vyrovnali, čo keď by zameškali, nútení budeme im v krátkom čase časopis zastaviť. Kto ale má na tento rok vyplatené, ten nech si poštovú poukážku odloží na budúci rok, t. j. na r. 1904, na ktorý sa môže už teraz predplatiť. Upozorňujeme našich ctených p. čitateľov, keď zašlú predplatok, aby nezameškali ich tlačенú adresu na poukážku prilepiť. Kto chce svoju adresu premeniť, ten nech nám nielen to odpíše, že kde mu máme časopis zasielať, ale aj to, kde mu predtým chodieval.

Administrácia.

Načo máme pozor dávať?

Písal: dr. *Mikuláš Zboray*, pravotár, krajinský vyslanec.

III. O agentoch.

Že kolkoraki sú agenti, to neni možno ani povedať. V najviac pádoch sa s takými stretáme, ktorí sa zaoberajú s poistením, a ktorí stroje, knihy, obrazy, bielizeň, šaty a sám dobrý Pán Boh vie čo ešte všeličo ponúkajú. Keď ani žiadnej potreby nemáme na nich, predsa ťažko nám sa ich striasť s krk; keď ale máme potrebu nejakú, vtedy už dvojnásobne musíme pozor dávať na to, žeby sme im nepodpisali také plnomocenstva, dľa ktorých nám nie to zašlú, čo sme si ani neobjednali, alebo ani žiadnej potreby na to nemali. Preto za potrebné držím, aby som upozornil našich domácich, ktorý — keď sme nie doma, — aby nepodpisovali takýmto agentom na žiaden pád nijaké plnomocenstva.

Keď ale ani mi nič objednať nechceme, no-že nepodpisujeme sa na žiadne talafatky.

Agent, keď cieľu primerané požiadavky aj neobstiahne, predsa povie, že dobre, keď aj nič nechcú — nemusia; ale nech len podpíšu túto listinu, aby — keď domov sa navrátim, — mohol preukázať sa, že som bol u nich. Alebo vám povie, že aby sme len podpísali objednávajúcu listinu, ktorá aj tak platná nebude preto, aby mohol preukázať sa druhým, žeby ku nemu dôveru lepšiu mali, aby takto zas u tých druhých mohol obdržať nejakú tú objednávku.

Jestli na tie mnohé modlikania a prisahy obmäkčí sa nám srdce a my podpíšeme si meno na papier nám agentom predložený, môžeme byť potom istí, že zrazu len príjde na naše meno zásielka a to síce na dobierku, ktorú jestli nevymeníme, nuž nás *zapravotia* a my márne odvolávať sa budeme, že však sme my nič objednať nechceli. Agenti poisťujúcich spoločností, ako aj tí, ktorí lóse predávajú, tiež vedia oklamať ľud svojím spôsobom. Povedia, že jestli kto podpíše ofertu assekuračnej spoločnosti, že potom dostane pôžičku, alebo že jestli chce; môže si kúpiť lós, pričom len prvú rátu treba mu platiť a on dostane lós, ktorý môže si predať a tak si pomôcť. Ale to je nie pravda; ani jedno ani druhé sa nestane, lebo takej assekuračnej spoločnosti nieto, ktorá by hneď dala pôžičku dakomu len preto, že sa u nej poistil, veď na taký spôsob by sa každý človek dal u nej poistiť. Ani lós nevydá žiadna spoločnosť, kým cena lósu do posledného krajiara vyplatená nenie.

Je na dennom poriadku aj to, že agent povie, aby sme n. pr. jeden stroj si objednali. My nevieme sa rozhodnúť; aj by sme radi ten stroj, aj nie. Agent nás posmeluje, aby sme sa len podpísali, veď že behom jedného mesiaca môžeme si vec premysleť, a objednávku odvolať. My sme tedy objednávku podpísali, ale tak asi za dva týždne ju aj odvoláme listovne. Nuž ale stroj nám predsa len pošlú. Ako to môže byť? Len tak, že agent nedal nám adresu firmy (fabriky) ale len adresu svoju vlastnú, my sme tedy list s odvolávaním objednávky len jemu poslali a on dosť nesvedomitý bol list náš neodolať firme len preto, aby svoju provisiu od predaného stroja obdržal. Firma ale zažaluje nás, jestli poslaný nám stroj si nevymeníme. Kupec spokojným svedomím odprisahá, že mu agent o odvolaní objednávky ani slova nepovedal — a my môžeme pekne platiť. Agent medzitým sa ztratí, alebo keď sa aj najde, na ňom nič nezvíťazíme, bo obyčajne ničoho nemá.

Veľaráz stáva sa, že my objednáme si knihy, oblek, prach pre ošípané, obraz alebo čo iného i pošlú nám viacej z toho, ako sme si boly objednali. To sa vysvetlí s tým, že agent sám vyplnil objednávajúci hárok a napísal tam toho toľko, koľko sa mu páčilo. Jestli nevymeníme si na železnici alebo na pošte dopravený nám tovar nás *zapravotia*, nuž je veľmi pravdepodobné, že prehráme pravotu, lebo ten zkaďe ruka zkaďe noha agent ešte aj odprisahá na to, že sme objednali toľko, koľko je na objednávajúcom hárku napísano.

Lež kto by vedel tie premnohé pády všetky uviesť a popísať všetky tie klamstvá, s akými ten nesvedomitý agent ošudí človeka chudobného! Ja netvrdím, že by medzi týmito nenachádzal sa aj človek poctivý, ale preto opätovne len toľko odporúčam mojim milým priateľom, že jestli majú do činenia s agentom, aby sa mali na pozore.

Nech prečítajú vždy aj viackrát to, čo podpisujú a potom nech žiadajú si jeden odpis z toho, a takýto nech si dobre opatria. Zvlášte nech pozorujú na to, že aby to, čo je v tlačenom objednávajúcom hárku vpísano, bolo vpísano aj do odpisu a aby nepripísali si agenti viacej, ako my chceme si objednať.

Jestli taký agent prisľubuje nám voľajakú zvláštnú výhodnú podmienku, ako n. pr. že platiť môžeme vtedy, keď budeme mať z čoho, abo že v takých rátoch, v akých chceme atď.; a vôbec keď čokoľvek nám sľubuje alebo akúkoľvek výhodu dáva: máme dať pozor, aby sa to všetko *vpísalo* aj do objednávajúceho hárku s doložením toho, že jestli by tie podmienky ten kupec alebo tá spoločnosť neprijali, vtedy celá objednávka stane sa neplatnou. To je potrebné preto, lebo v smysle zákona ústne sľuby obyčajne neberú sa do ohľadu a považujú sa za nejestvujúce. Jestli takú objednávajúcu kartu obzreme, zväčša o tom sa presvedčíme, že agent nenie oprávnený ani peniaze odobrať (inkassovať) ani ničoho sľúbiť nemôže, lebo ústne sľuby agentové neviažu kupca alebožto spoločnosť.

Ani nedávajme peniaze agentovi, lebo keď odíde, je potom veľmi ťažko zpaľ dostať to čo sme takému neznámemu človekovi vyplatili. Najlepšie je, jestli voľajakú smluvu uzavreť chceme a sme si neistí, keď prv, než by sme čokoľvek podpísali, požiadajme o radu pána duchovného, ači pána učiteľa, alebo dakoho iného.

Drahí bratia moji! Ja na premnohé zvraty života vezdajšieho v takýchto krátkych článkoch nemôžem vám podať dostatočnej rady. Veľmi dobre znám, že chudobnému aj z hrnea vykypí. Veľmi dobre znám a vidím to aj z listov mne dochodiacich, že úbohí roľníci a remeselníci sú to, ktorých najčastejšie oklamú a oškodia. Na koľko mi bolo možné, usiloval som sa vás poučiť a vám rady dať dobrej; len o to prosím bratov mojich, aby — jestli by sa mali akékoľvek pochybovania — nepodpisovali radšej nič, než by mali pozdejšie ztratu utrpeť. Obozretnosti nikdy nezbyva, i radšej budme obozretnými, nežli oklamánymi.

Jestli však predsa sadli komusi na lep, nech obrátia sa s celou dôverou na mňa, ja jestli je možná pomoc a som vstave to urobiť, vďačne zakročím v záujmách jejich; lebo ablegáfi ľudoví nielen na jazyku, ale aj v srdci nosia záujmy ľudu a v prospech týchto, nakoľko im je možno, aj pracujú. Pán Boh s nami a zlé preč!

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše boli korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračkovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Krestana»! Chceš-li, Iudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme ct. čitateľov, aby jeden každý pousiloval sa čo v najkračšom čase predplatok svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt' roka	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Krest'an» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

BESEDNICA.

Či máme byť socialistmi?

(Pokračovanie.)

Este aj pre tú príčinu nenávidím tých vašich židovských apoštolov, že ukradomky, ako kmíni prídu k vám. Krmíte a napájate ich. Div že na rukách ich nenosite. Platíte každý týždeň 20—30 halierov. Načo sú té peniaze? Čo dostanete zane? Veď to veľké tisíce učini! Keď farár alebo učiteľ pýta plat, s tým ho odbyjete, že nenie odkiaľ. Nech čaká. Ale tulákom všeliakým, ktorých ani nevideli ste, s najväčšou radosťou platíte. Či to nenie tá najošklivejšia hlúposť? Klame vás, a vy mu ešte platíte zato. Ja poriadne a rád zaplatím tomu, ktorý službu mi konal, ale aby gazemberom vačky naplnal zato, že blázna robia zo mňa, nato nie som súci.

— Veď aj kňazi len s ústami melú. Inšie kázu a inšie robia, hovorí nazlobený kajčír.

— No vy pane majstre nemôžete povedať, ako melú ústami náš pán farár. Neznať, žeby ste ich počúvali. Ale dobre, že ste to spomenuli. Mne aj to je nápadné, prečo socialisti rúhajú sa Bohu, prečo hnušia na kňazov, potupujú cirkev svätú a robia posmech z náboženstva? Čo socialistov do viery? Či viera naša je príčinou toho, že robotníci nemajú taký výrobok, aký by radi? Či cirkev je príčina tomu, že je tak veľa chudobných ľudí? Či kňazi zdierajú vás? Priatelia, verte mi, toto ma veľmi nespokojuje. Socialisti nechcú ani Boha, ani kňaza, ani vieru. Možno je bez tohoto poriadny život viesť? Ak

srdce má človek, ktorý nič neverí? Aké sú skutky jeho? Či môže dačo pekného a šlachetného vykonať? Ani myslieť nechcem nato, lebo trasiem sa od strachu. Nepochopím, ako môže kto kľiať na vieru, keď tá neškodí chudobe, ba potechu a nádej dáva jej.

— Na čo nám je viera? Zabručal ožratý Pavel Mogoň.

— Poviem ti milý synu, odpovedal, ale prv povedz mi, koľko máš rokov.

— 36, odpovedal ten.

— Teda 36. Ty ešte aj vlani chodil si do kostola, a odbavil si svätú spoveď. Hoc nebol si majetný, nereptal si, nečíhal si na druhého majetok, a bol si spokojný s výrobkom, ktorý za stotočnú prácu dali ti. Od vianoc socialistom si. Do kostola nechodíš, na vieru nič nedáš, od Boha odvrátil si sa, kňazov nenávidíš, nemodlíš sa, ale žiješ ako zver, povedz na tvoje svedomie: či si spokojnejší ako predtým?

Pavel Mogoň nič nepovedal, len stál ako stĺp, majúc oči k zemi sklopené.

— Neodpovedáš, ale zato citíš volačo, čo ťa nespokojuje. Ty ešte aj vlani dobrý kresťan si bol, teraz ale k socialistom patíš, len že ani tak spokojný neni si, ako vlani. Predtým pracoval, teraz truceješ. Dobrý ti bol čierny chlebič, teraz ale žiadaš koláč a pečienku. Predtým po práci sladký ti bol odpočinok, teraz ustavične zaháľaš a korheluješ. Srdce a duša tvoja dosť spokojná bola, dôveroval si v Bohu, teraz ale namrzený, nespokojný a krutý si. Predtým pokoj si mal s každým, teraz ale mrzíš sa na celý svet. Bol by si v stave vraždif, zbíjať, podpalovať a nivočiť všetko, čo tvoje neni. Predtým aj o svojich mal si starosť, teraz neobzreš sa ani na ženu ani na deti. Povedz, šťastlivejší si ako predtým, keď si veriacim kresťanom bol?

Palo nič neodpovedal, len mykal plecóm. Zahradník pokračoval: Priatelia za slepenosti vašej tak ďaleko ste prišli, že zapredáte Boha, Krista, Pannu Mariu, Svätých a všetko čo spojené je s vierou našou. Teda vaši prekliati vodcovia, ktorí klamú a zdierajú vás, viac sú ako Boh, ktorého toľké milióny národov od stvorenia sveta vzývajú a vebia? Milší sú, ako Kristus, ktorý smrť podstúpil na kríži? Väčšiu cenu majú lúhaniny a ošklivosti socialistov, ktoré hlásajú, ako Božské prikázania a učenie cirkve svätej? Teda odtrhly ste sa od viery, ktorú od malička vyznávali ste, a ktorú predkovia vaši v najväčšej úctivosti držali? Teda milšia je vám nevera a nemravnosť, ako pobožnosť a láska ku blížnemu? Čo naplňuje srdcia vaše? Zásť a nenávisť! Šlachetnosť žiadna, len hriech a nečistota. Zradif Boha, Krista a všetkých svätých, zapredať vieru v ktorej zrodili ste sa k vli lúpežníkom židovským, je volačo ukrutného. Ver-te ide mi do plaču. Medzi vami som sa zostarel, s vami radoval a smútil, ale nikdy som nemyslel čo dožijem. Prečo to robíte? Čo zlého spravil Boh Všemohúci, že hrozíte sa mu? Čo previnil Kristus, že odvraciate tváre od neho, a klažete naňho? Čo cirkev, že zapovrhli ste učenie jej? Tú vieru ste zanechali, ktorá lásku hlása a potechu dá kaž-

dému veriacemu. Však nikto na svete neváži chudobného človeka tak, ako viera katolícka. Však učí, že všetci bez rozdielu sme dietky Boha živého. A vy túto vieru potupujete? Nuž a, ako mienite žiť, keď žiadne prikázanie nezadržíte, a žiadnu vrchnosť poznať nechcete? Ako udržíte medzi sebou pokoj, poriadok a istotu, keď žiadnu moc neuznáte nad sebou? Však jeden na druhého pôjdete a najukrutnejšie násilensťvá budete robiť, lebo ne bude úzdi, ktorá putnala by naruživosti a svevolu. A to preto, lebo neznabohovia ste. Ale ja viem, prečo zúria hlavní kolompoši socialistov proti cirkve, a prečo huckajú vás na kňazov? Preto, lebo do jedného židáci sú. Žid bol, ktorý vynašiel socializmus, žid bol, ktorý ho do krajiny doniesol, a židia sú, ktorí ho rozširujú. To dobre viete, že žid od počiatku nenávidel kresťanstvo. S nenávisťou ukrižovali Krista Pána, a s nenávisťou dali vraždiť prvých kresťanov. Židia nenávidia nás, a všemožne konajú, aby cirkev znivočili. Mnoho majú nástrojov k tomu. Bohatstvo, kapitále a spisbu vo svojich rukách držia. Vládám a riaditeľstvu krajín oni rozkazujú. Zákony dľa jejich chuti sú. S peniazmi a s lichotením k sebe naklonili najplyvnejších ľudí. A potom spolu držia, aby ciele svoje uskutočniť mohli. K tomuto cieľu použili socializmus. Chudobný ľud je nespokojný, škamre a žiada lepšie živobytie. To bolo treba židom, lebo hladného psa aj do vlastného gazdu, a nespokojného človeka aj do Boha možno nahuckať. Podarilo sa im kresťanský ľud oproti viere svojej nahuckať, a teraz skáču vyskajú od radosti, že kresťania sami potupujú vieru svoju. Haňba a žiaľ, že dali sa k tomu zviešť, a tak veľmi dobre pomáhajú židom k cieľu svojmu. Vojskom jejich sú, ktoré k obrane použijú, ak by dakedy k nápadom vydání boli. Aj vy patríte do tohoto regimentu. Veliteľom vašim je krivonos, čo vás aj dnes oklamal. K vôli jemu odtrhly ste sa od Boha, a zapredali ste cirkev svätú.

— Ale veď vodca náš nie je žid, poznamenal krajčír.

— Že neni žid? Zato, že Rákócim sa volá? Kúpené meno. Židák je od hlavy do päty. Predtým volal sa Bernát Grünhut. Mój syn dobre ho pozná. Neraz ho videl v Budapešti, len že vtedy klampiarskym tovarišom bol. Teraz ale «vykupiteľom» vašim. Mojím veru nikdy nebude. Zostarel som v práci, ale nikdy neprišlo mi do rozumu reptáť oproti stavu môjmu, a bažiť za tým, čo inému patrilo. Ja Boha, vieru a dušu nezapredám ani za belší chlieb, ani za lepšiu mzdu, ba ani za celé pánstvo.

Keď starý zahradník povedal tieto slová, celý bol rozčúlený od presvedčenia a oduševnenia. Stál jak apoštol s jasným a vážnym pohľadom. Hoc šiju k zemi chýlil, teraz vyrovnal sa. Tvár jeho rumenec zalial. Prítomní sedliaci s úžasom hľadeli naňho. Už nehnevali sa viac, ba akési uspokojenie citili, že tento ctihodný starec toľko pravdy povedal im. Voľaký vnútorný hlas šopkal im: čo robíte, to k zlému vedie. Povšimnite slová starca, a robte tak ako káže vám.

Nastalo tieho. Každý bol zachmedzený so svojimi myšlienkami. V tom zaznel hlas zvonu. Zahradník sňal klobúk, a wrúčne modlil sa Anjel Páne. Socialistov ako

čo by dáka kúzelná moc bola opanovala. Tiež sňali klobúky a odriekali modlitbu. Jako to zahradník spozoroval, od radosti zaplakal a zvolal: Večný Bože, odpusť im, lebo nevedia čo robia. Prinavrátili sa k Tebe. Oh, prijmi ich, a naplň srdcia jejich s pevnou vierou! Vidím priateľia, že ste ma zrozumeli. Nebojte sa, nie ste stratení.

Sedliaci obstaly starého zahradníka, stískali mu ruky a objímali ho. Konečne ozval sa Jano Drozdík: Čo teda máme robiť? (Dokončenie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačенú adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú. *Vydavateľstvo novín.*

Smrť. Edvard Hattala, pensiovaný farár kvačanský v 44. roku života svojho po tieto dni zomrel.

Biskupská konferencia. Z príležitosti katolíckeho kongressu biskupský sbor odbavoval dňa 23. t. m. v budínskej palote primasovej konferenciu. Na konferencii tejto prišli všetky té najväznejšie cirkevné záležitosti na pretras.

Štvrtý katolícky sjazd, vydržiavani v Budapešti, bol ešte imposantnejší, než predošlé katolícke kongressy. Všetky obsírne pojednávanie tohto sjazdu podáme v budúcom čísle.

Pastierský list rožňavského biskupa. Rožňavský biskup Ján Ivankovič vydal pastiersky list, v ktorom medzi iným spomína o tých nábožných spisoch, ktoré predávajú ľudu po nedele a sviatky za lacný groš pod siatrami (ako: Nebeský list, Dvanásť piatkov atd.) a ktoré sú tlačené bez cirkevného dovolenia. Spisy tieto, ktoré dedinskí veriaci, vo sviatky a na jarmokoch veľmi radi kupujú, o náboženských veciach obsahujú obyčajne falošné veci a medzi ľuďom rozširujú poveru. Na knihy tieto ľud dá viac, než na kázne a v nich opísané pobožnosti radšej koná, než pobožnosti, ktoré predpisuje cirkev. Biskup vyzýva kňazstvo, aby tieto nebezpečné spisy poprezerali aby ľud osvietili a dávali mu do rúk knihy užitočné.

Slávnosť Franca Deáka odbývala sa dňa 17. t. m. Mládež university a hlavné sídelné mesto veľkolepou slávnosťou zasvätila storočné narodeniny Franca Deáka. Slávnosť započala sa o pol 10 hodine predpol. s omšou

v universitnom chráme a trvala až do samého večera, zakiaľ neovenčili aj hrob tohto mudrca.

Umrtie. Dňa 30. septembra zomrela naša dobre nám známa rodolubkyňa Maria Dančík rod. Mišura z Vel.-Bobrovca (liptovská stol.) matka a testina tunajšieho spevára pešťbudínskych Slovákov Vincenta Joneca a Anny v 71. roku života svojho. Telesné pozostatky pochovali sme do matky zeme dňa 2. t. m. pri veľkom počte zúčastnených sa našich Slovákov, ako tiež aj členov «Pešťbudínskeho kat. del. Kruhu», ktorý odpravodili ju so svetlom (faklami) až po samí tmavý hrob. Boh jej udeľ ľahké odpočinutie!!

Kladdenie kríža. (Z Kraja.) Dňa 27. m. m. kládli kríž na novosadský srbský biskupský kostol. Kríž posvätil sám vladika, a umiestnil ho náš rodák p. *Michal Milan Harminec* z Pešťbudína. Obecenstva sa síšlo ohromné množstvo, ktoré s veľkou zaujatou sprevádzalo umiestnenie kríža, ktorý vážil skoro jeden metr. cent. Pán M. M. Harminec povedal potom s kríža päť prípitkov, a za každým shodil pohár dolu; divnou náhodou ale stalo sa, že pohár vladikov sa nerozbil. Medzi pauzami spieval gymnaziálny spevokol príležitostné piesne. Keď staviteľ zišiel dolu, ľudia ho schytili na pleciah a kričali mu búrne «živio»!! *M. H.*, prítomný.

Posviacka zástavy. Kresťanskí robotníci Poliaci uhorskej Keramitovej dielni (fabriky) sriaďujú dňa 25-ho októbra 1903. v Kamenolome (Köbányi) «Slávnostné posviacanie zástavy», ktorá bude odhľavovať sa nasledovne: 1. Schôdza predpoludním o 10. hodine pred chrámom Božím na námestí sv. Ladislava v Köbányi. Za tým o pol 11. hodine v chráme slávnostná posviacka novej zástavy, ktorú po cirkevných obradoch v pochode a s hudbou zaneseme do starej kaplnky a tam ju slávnostne oddáme. — 2. Zatým zo starej kaplnky obecenstvo s hudbou tiahne do hostinca Jozefa Kurása (X. okres, Öhegy číslo 7911.), kde bude spoločný obed a priateľská zábava. Vstupné za osobu 40 halierov. Čistý výnos, ktorý bude za osobu 40 halierov, obráti sa v prospech starej kaplnky.

Povďační ľudia nachodia sa ešte i v dnešnej dobe. Tak jesto mnoho osôb, ktoré od choroby svojej skrže Müllerov duplovano-magnetický kríž a či hviezdu oslobodené sú, ktoré výraz dávajú radosti a povďačnosti svojej, a vynálezcovi čo len v pár riadkoch svoje uznanie vyslovujú. Tak dnes máme nasledujúce riadky po ruke: «Ctený Pán Müller! Ja dlhý čas trpel som na lupanie ľavej nohy, na bezsnivosť a klopania srdca. Náhoda ma oboznala s vaším elektromagnetickým krížom. R. B. Nr. 86967; kúpil som si jeden za 3 zl., 12. júli roku 1899; odkedy ho nosím a upotrebúvam, je po mojej chorobe. Preto pokladám si za povinnosť, Vám moju najúprimnejšiu vďaka vysloviť s tou prosbou, by ste mne ešte jeden taký kríž, pre môjho priateľa V. H. — tú istú chorobu majúceho — sem poslal. S úctou Martin Neu, hostinský v kantíne, Budapešť Rettek-úlica, kasáreň».

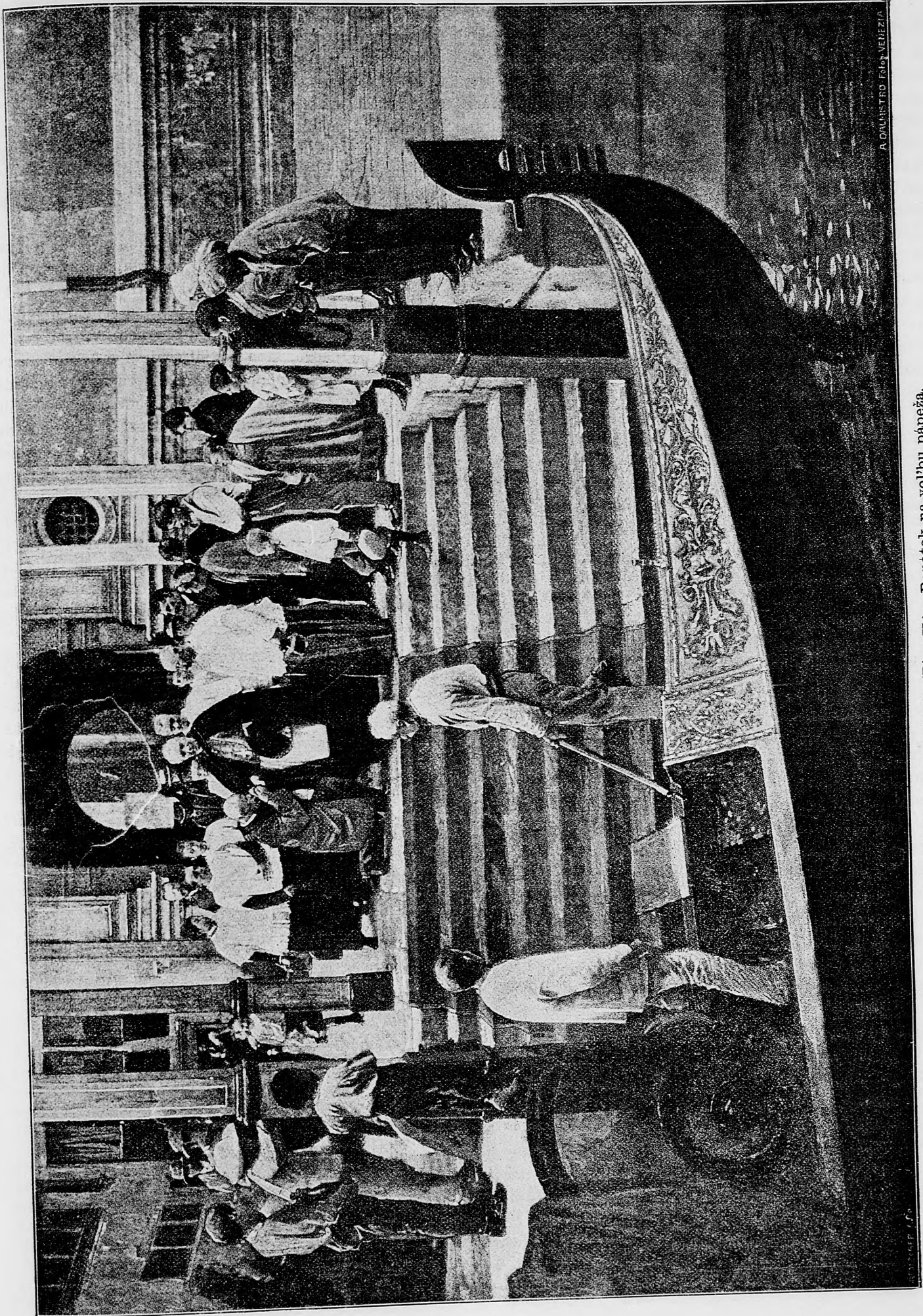
Preto odporúčame všetkým trpiacim na lámku, lupanie, zádach, bezsnivosť hučanie uší, padúcu nemoc, by sebe jeden aparát, ktorý len 3 zl. stojí, od pána Müllera, Budapest, V. Kalmán-utca, č. 18/c. objednali.

Chýry zo Spiša. Na spišskej kapituli dňa 11. októbra zomrel najstarší kňaz celého biskupstva Fraňo Liptay, kanonik a titulárny biskup v 90. roku svojho života a v 65. roku svojho kňazstva. Nebohý bol v každom ohľade kňazom podľa Srdca Ježišového. Chyračný bol aj ako veľký a šikovný včelár. — V Kolačkove sa jeden gazda menom Karol Kollár staval, že na jeden ľah vypije liter pálenky. Pil koľko mohol, ale všetko už nevládal vypiť. Jeho kamaráti neboli s tým spokojní, ale mu ostatok zo silou liali do gágora. Chudák však nebol vstave toľko zniesť, len naraz klesnul na zem a bol mŕtvý. — V Gelnici František Komorakoval vo veľkej nenávisti žil zo svojou ženou. Dňa 30. septembra sa tá nenávisť a ustavičná zvada na toľko rozhorčila, že ten zlostný, bezbožný muž svoju ženu s nožom tak ťažko ranil, že následkom toho o tri dni zomrela. Nenávidenej ženy sa síce oslobodil, ale jako obstojí pred strašným súdom božím. — Vo Veľkej-Lomnici dňa 1. októbra jedna paláren a sedem stodol zhorelo. — V Kamjonke dňa 6. októbra strašný oheň zúril, 16 domov a plné stodoly padli ohňu v obľ. Pri hasení ohňa ponáhlal sa aj gróf Zamojsky z lubovenskeho zámku, ktorý zaraz aj 200 korún daroval vyhorelcom. — Dňa 9. októbra zase vo Veľkom-Lipníku vypukol oheň, ktorý 5 domov a 4 zo zbožím plné stodoly obrátil v popol. Nič nebolo zabezpečené. Aj jeden 16ročný mládenec našiel medzi plameňami svoju smrť.

Lacnejšie pečivo. Budapešťianski pekárski pomocníci, ktorých z pekárskeho spolku vytisli, otvorili si osobitnú pekáreň. Títo pekárski pomocníci zlomili kartell pekárskych majstrov a za šesťák dávali osem kúskov pečiva. Mestská rada dala im v tržnici (vo vásárcsarnoku) zdarma miesto. Pekárski pomocníci, aby mohli úspešne bojovať proti kartellu pekárskych majstrov, prosili radu, aby im dovolila, že by mohli piecť z múky čísla druhého a vtedy budú dávať za šesťák po desať kúskov pečiva. Mestská rada na porade aj túto prosbu im splnila.

Od oltára do chládka. Vo Warnsdorfe v Česku stalo sa, že jedného mladíka menom Heinricha Wentnera práve vtedy zatkli, keď šiel so svojou vyvolenou do kostola na sobáš. Mladoženích chcel pristúpiť k oltáru s deérou svojho principála, majiteľa to jednej sklennej fabriky. Príčinou zatknutia bolo, že sa dopustil nemravných skutkov.

Cínová svatba. Europa má svoje strieborné, zlaté a diamantové svatby. V Amerike, kde sňatky dlho netrávajú a rozsobáše sú na dennom poriadku, zavedené budú «cínové» svatby na oslavovanie manželstiev, ktoré trvajú «už desať rokov.» Časopis «Temps» navrhuje, že táto časová reforma mohla by sa rozšíriť a že by sa mohli sláviť svatby «olovenné» na pamiatku päťročného trvania manželstva a svatby «celluloidové» na pamiatku triročného stavu manželského spoluzitia! — V Amerike jestvuje už na oslavu rozsobášu aj hostina.

Odstavanie Jozefa Sarto (Pius X.) z Benátok na vol'bu pápeža.

Okolo zeme. Jeden fiumánsky časopis píše, že gróf Ladislav Szapáry, bývalý fiumánsky guvernér, ktorý, ako je známe, chcel podplatiť opozičných vyslancov, aby sa vzdali ďalšej obštrukcie — kúpil si vo francúzskom prístave Havre jednu menšiu parnú loď, na ktorej vydá sa na cestu okolo zeme. Lekári mu to vraj radili zo «zdravotných ohľadov.» Pán gróf teda, ktorý bol pôvodcom takého veľkého škandálu, že krajina ešte aj teraz kýcha od toho, bude sa vozíť po mori kým svet nezapomenie jeho špatný kusok.

Ohňe vo Spiši. Vo Vlachoch 25. septembra 6 stodol zhorelo. — V Smižanoch 27. septembra v noci dva domy zhoreli. — V Nižných-Lapšoch 4. októbra 6 domov s bočnými budoviskami a stodolami zničil požiar.

Ludová missia. Z Nitry sdelujú: V obci Čermend, v stolici nitrianskej, dňa 11. októbra traja pátri redemptoristi začali držať missie. U menovanej obci ešte nikdy nebolo tejto blahonosnej pobožnosti a preto od Nitry až po Veľké Topolčany všetci veriaci húfne berú účasť na sv. missiach.

Nový obecný dom na Čaci. Na Čaci (v Trenčianskej), ako ztadiť oznamujú, stavať budú veľký nový obecný dom, v ktorom bude umiestnený okresný úrad, väznica, ďalej byt hlavného slúžneho a okresného notára. K cieľu tomuto obec vyzdvihla 46.000 korún požičky, ktorú splácať bude za 50 rokov. So stavaním poverený bol podnikateľ Karol Grün.

Kostolná maľba. Jozef Hanula, akademický maliar, skvostne a umelecky vymaľoval kostol teplanský, ktorý je jedon z najkrajších kostolov pod Tatrami. — Mnohí dajú kostoly maľovať ľuďom, ktorí neštudovali malebnej akademie, nemajú odborného umeleckého vzdelania a pochopenia, sami nekomponujú ale kopirujú a to ešte veľmi biedne. — Kto chce v opravdivom kresťanskom slohu si dať chrám Boží vymaľovať, nech si ho dá umelcovi Jozefovi Hanula vyhotoviť, ktorý nielen študoval maliarstvu na umeleckej akademii v Mníchove, ale je preniknutý docela duchom náboženským. Pamätajte, že práca taká má trvať do nekonečna.

Požiare. V Turci minulé dni bol na dvoch miestach požiar. V Necpaloch chlapec istého Matulu ihral sa so zápalkami okolo suchých konopí, ktoré podpálil, následkom čoho chytily sa aj tri domy. Druhý oheň bol v Štiavničke, kde kraj. vyslancovi barónovi Júliusovi Révaymu podpálili humno. Humno zhorelo a od neho aj dom v susedstve bývajúceho rychtára. — Z Nitry píšú, že v obci Emőke minulé dni požiar pohltoľ viac domov,

medzi nimi aj kostol obce. Oheň povstal údajne z podpaľčstva. — Zo Zvolena sdelujú: V obci Zólyom-Németi minulé dni v noci ľahly popolom štyri domy, mnoho gazdovských stavísk a statku. Úbohí pohorenci teraz bez prístrešia a bez chovy idú v ústrety dlhej zime.

Ruský poddaný v tureckom zajatí. V Carihrade, v hlavnom meste tureckej ríše, udal sa sensačný prípad. Femi baša, náčelník tajného výboru, násilným spôsobom zatknul jedného ruského poddaného. O prípade oznamujú: Femi baša s niekoľkými ozbrojenými tureckými vojaci prišiel do Tokaplian-kaviarne a tam vážneho ruského občana Ladjikova chytil za hrtan a zavliekol ho pod bránu najbližšieho domu. V kaviarni strhnul sa veľký poplach. Ladjikov chytil sa s bašom a s jeho ľuďmi za pasy, načo viacerí pribehli mu na pomoc. Vojaci pustili na chvíľu Ladjikova, ktorý zatiaľ svoje šperky a peniaze odovzdal jednomu svojmu známemu a energicky ohradil sa proti tomu, aby ho čo ruského poddaného uväznili. Ladjikov žiadal, aby ho odvedli na ruské veľvyslanstvo, ale Femi baša nepočúval na jeho reči a dal ho odviesť do Yidiz-kiosku. Priatelia Ladjikova hneď oznámili vec ruskému veľvyslancovi Sinovjevovi.

Aké boly obaračky v Nitre? Nuž veru — ako odtiaľ oznamujú — veľmi slabé. Vynímajúc dve-tri vinice, úroda vinogradov činí asi štvrtinu lanskej úrody. Gazdov síce malo by trocha tešiť, že je víno o dva stupne lepšie než bolo lanské, no ale to varí malá potecha, keď India nepijú stupne ale víno.

Do Ruska ušľý dobrovoľník. Z Trientu oznamujú, že jedon dobrovoľník tam ležiaceho 2. jagerského bataliona, menom Stanislav Ozikovský ušiel do Ruska. Ozikovský koncom septembra prepadnul na officierskej zkúške a preto mal slúžiť ešte rok. Desender písal svojmu kapitánovi list, že nechce druhý rok slúžiť a preto «odišiel» do Ruska. Ozikovský je rodom Poliak.

Odsúdení pre svätokrádež. Z Trenčína sdelujú: Tunajší okresný súd tieto dni odsúdil dvoch chalanov, ktorí sa dopustili špatného hriechu. V chráme v Trenčianskej Teplej viackrát vylámali schránky a vybrali z nich peniaze, ktoré potom premrhali na liehoviny, cigary a iné darobné veci. Zloději menujú sa: Ján Vrtlík, 13ročný pastier a Ján Zuker, 15ročný pastier, obidvaja z Trenčianskej Teplej. Vrtlíka odsúdili na 4 dni, Zukera ale na 5 dní do chládku.

Veľké klamstvo. Z Prahy oznamujú: Emil Kuchelmeister, úradník vo veľkej papierni firmy «Eichmann a spolovník» na úkor fabriky od dávnejšieho času falšoval

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utca 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho farchách. Predoslých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatiť, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33 $\frac{1}{2}$, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárskedý, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4 $\frac{1}{2}$ %-ové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatiť. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

zmenky a takto zadovážené peniaze strovil na svoj veľkopanský život. Neverného úradníka chytili a odovzdali súdu, kde vysvitlo, že papiereň oškodil o 550.000 korún.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa, že je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vreje, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» v Budapešti.

Jarmok. Na Šimona a Júdy vydržiavať sa bude v Bánovciach jarmok lichvací 26. októbra a výkladný 28. októbra.

Oznam.

Náš vrelemilovaný velebný pán páter *Zaosek*, ja-kožto veľký dobrodinec chudoby, svoje diela «**Tridsaťročné jubileum farárskeho uradovania**» a «**Odrobinky svatby kani galilejskej**» obetoval čo milodar na sriadenia nového kostola Lutišského.

Úctive teda prosím všetkých dobrodincov chudoby, aby skrz zaopatrienie týchto poučeno-zábavných knižočíek, pri prečítaní rozveselenú myseľ svoju — k obetovaniu milodarov pohli. — Kto má dobré srdce a chudobu miluje, nech sa hlási o knižočky u dolupodpísaného, ktorý niekedy pod menom «*Kozák*» alebo «*Jano zbúdy*» v našom milom «*Kreštane*» dopisuje.

Cena je dľa možnosti; a preto nech sa nik nedýva na to, koľko je toho: ale na jaký cieľ. Hovorí sa: «*že dobrého býva málo*».

Láskavé prihlasy vďačným srdcom prijmem — a s chudobou za všetkých dobrodincov sa modliť budem.

V Lutišiach, dňa 19. okt. 1903. o. p. Ó-Besztercze (Trencsén megye.)

S hlbokou úctou sa značím *Ján Greben*, farár.

Soznam milodarov na vystaviť sa majúci kostolík Matky Božskej na Bešeňovskej skalke v Liptove.

Sbierka Pavla Šavrnoch v Pittsburgu: z Teplej: Pavel Šavrnoch 5 korún, Peter Šavrnoch 5 kor., Jozef Likavec s manželkou 10 kor., Peter Janček 5 korún, Michal Bačík s manželkou 5 kor., Gustav Likavec s manželkou 5 kor., Peter Murín 5 kor., Ján Šavrnoch 5 kor., Medard Likavec-Garaj 7 korún 50 halierov, Michal Kochlic 5 kor., Jakub Zelina 5 kor., Jozef Pieter 5 kor., Štefan Sitek 5 kor., Jozef Kucbel 5 kor., Michal Močári 5 kor., Štefan Baran 8 kor., Fridrich Hórka 2 kor. 50 halierov; z Bešeňovej: Ján Baran-Mojžiš 5 kor., Jozef Kováč s manželkou i s matkou 15 kor., Štefan Dutka 5 korún; z Potoka: Ján Staník 10 kor., Ondrej Staník 5 kor., Matej Ferjanc 5 korún; z Kalamenu: Anton Argaláš 2 koruny 50 hal., Jozef Balko 2 kor. 50 hal.; z Oravy: Ondrej

Mařuga s manželkou 5 korún; z Bobrovca: Martin Hlaučo 5 korún, Julius Perečko 2 kor. 50 hal., Alex. Kusy 2 kor. 50 hal., Ilona Pieter 1 kor. 25 hal., Mária Žila 2 koruny 50 hal., Matej Matlon 1 kor. 25 hal., Jozefina Brziak 1 kor., Ján Blahunka 1 kor. 25 hal., Margita Blahunka 1 kor. 25 hal., Zuzanna Táborny 1 kor. 25 hal., Emilia Táborny 1 kor. 25 hal., Zuzanna Jalovecky 1 kor. 25 hal., Jozef Rak 1 kor. 25 hal., Cecilia Zajac 1 kor. 25 hal., Jozef Kružliak 1 kor., Ján Broska s manželkou 2 koruny 50 hal., Jozef Frjan 2 kor. 50 hal., Jozef Momko 2 kor. 50 hal., Ján Hudec 1 kor. 25 hal.; z Gemera: Martin Bodiš 1 kor. 25 hal.; z Rusko-Poľskej: Mária Hrha 5 kor., Ludvik Sopták 1 kor. 25 hal., Stanislav Lublovský 2 kor. 50 hal., Anton Košťelák 2 kor., Peter Marlinga 2 kor. 50 hal., Vincent Bartnický 2 kor. 50 hal., Jozef Komorovský 1 kor., Jozef Džermanský 2 kor. 50 halierov, Ladislav Žvikovski 2 kor. 50 hal., Felix Frólinaky 2 kor., Apolinari Machnovský 1 kor. 25 hal.; z Lúček: Jozef Zachar-Krhlička 10 kor., Jozef Pavelka ml. 5 korún. — Spolu 223 korún 75 halierov; predešlá sbierka čini 453 korún 6 halierov; summa 676 kor. 81 halierov.

Nech Matka Božia za svojich čitateľov oroduje, aby im Boh vo všetkých prácach pomáhal. Keď čitateľom Marianským za jejich milodary vďaky vzdávam, prosím, aby Matka Božia za nich u Boha orodovala.

DOPISY.

Z Liskovej.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Mnohovážený Pán Redaktor!

Jestli za dobré uznáte, ráčte prosím tieto moje riadky v *Kreštane* uverejniť.

Posvätenie káplnky.

V našej, Ružomberku susednej, pod Chočom bystre sa rozstielajúcej obci Liskovej 11. b. m. v nedeľu odpoľudnia krásna odbavovala sa slávnosť.

V Amerike svoj chlieb potomtváry vyhľadávajúci občania naši vznešenou nadehnutím myšlienkou umienili si už asi pred rokom úctu svú synovskú naproti Kráľovnej nebeskej a mocnej ochrankyne svojej aj zovnútorým a pre ďalekou tiež budúcnosť sfa živou pamiatkou siahajúcim znakom znázorniť. Že vôľa sľachetných týchto čitateľov Marianských nebola dýmom rýchle sa tratiacim, dokazuje jejich horlivá obetivosť, ktorou nadšení jeden druhého milodarmi predbehovali tak, že s príspevkov domácich k vystaveniu káplnky potrebná summa za príliš krátky čas stvorená bola!

11. októbra odpoľudnia asi o pol tretej hodine bola

teda posvätená a úcte verejnej oddaná pri hradskej k Ružomberku vedúcej pod Mníchom na prekrásnom položení novovybudovaná utešená gothicá káplnka zo sochou najčistejšieho Srdca bl. Panny Marie. Ohromného zástupu processia pohla sa s chrámu farského k novej káplnke v prede dlhé rady mládencov a pannien s horiacimi sviecami v rukách, čo radostný poskytl pohľad. Spev s hlbým srdcom sa ďaleko-široko ohlášajúci sprovádzali šikovní naši hudbníci na instrumentách plechových. Posviacanku kaply a sochy vydržoval náš vysoko dôstojný pán dekan-farár Karol *Móser* s assistenciou p. Franca *Szlavkovského*, kaplána Ružomerského a p. Jána *Árvay*, kaplána Liskovského. Po posviacke rečnil pán dekan príležitostne o význame sochy a obrazov tiež o úcte Marianskej, načo zaknel spev zástupu Litanii loretánskych a «Salve Regina» v reči latinskej od všetkých spievaný. Konečne štvorhlasná pieseň «Najčistejšie Srdce Pannienky Marie» sa začínajúca skrz nášho p. kaplána složená a na miešaný sbor zharmonizovaná, ktorej podarené prednesenie chváli riaditeľov ako aj vtíp musikáiny Iudu nášho dokazuje. Napokon navrátiac sa všetci do chrámu v processii so slávnostným «Teba Boha chválime» radostná slávnosť naša koniec vzala. —

Z Hornej Oravy.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Prevelebný Pán Redaktor!

Ráčte prosím uverejniť v našom milom «Krestane», čo tu o zkusenosťach mojich dotyčne Hornej Oravy napísať mienim.

Akési starodávne príslovie praví o našej Crave, že «Arva fuisti et arva eus», to jest, že sirotou si bola a takou aj budeš. A veru naša Orava zdá sa byť ozaj biednou sirotou v krajine. Poloha jej je vysoko a to k tomu vysokými vrchami, Tatrou, Babiagurou ohradená, tak, že biedna jej pôda následkom drzého, zimného počasia sotva urodí koľko toľko toho ovsíka. Jest pravda, že kde-tu po údoliach možno je aj raž, ba aj pšenicu siať, ale siaťtiny tieto ako vôbec aj všetky ešte aj v septembri bývajú zelené a nastane-li prívčasná zima, to potom nič poriadne dozreť nemôže. Tuším ešte ľan je to, čo sa tu dost dobre darí. A z tejto okolnosti dá sa snáď vysvetliť to, že po Hornej Orave stretáme sa s plátenkárstvom, prameňom to kedysi značných dôchodkov pre tých, ktorí sa s týmto zvláštnym oravským kupectvom zaoberali. Kupectvo toto bolo a aj teraz ešte je zvláštnym zákonom zaručené pre Oravanov. Za starých čias, keď ešte železnice nebolo, naši oravskí plátenkári vozili svoj tovar po celej krajine, ba zašli si aj do cudzozemska, zvlášte na Balkán, ba prechádzali cez more aj do Egypta, kde mali mať závažné zárobky. Z týchto zašlých časov pochádzajú tie veľmi nápadne pekné domy — ako by samé zemanské kúrie — ktoré n. pr. v Námestove, v Klíne, v Slanici, v Bobrove a inakde vidieť. Všetky tie domy mali a zčiasťky majú aj teraz plátenkárov za majiteľov. Medzi plátenkármi najväčší závod mal a ako boháč-millionár spomína sa nebohý *Murín* námestovský. Za ním nasledujú Sky-

čakovci a Klinoskovci, ktorí až po dnes sú veľkokupei plátenkárski.

Zvláštne je v tej hornej Orave, že bárs je tam židov veľa (zväčša poprichádzaní z blízkej Galície) a bárs sú tiež šenkármi a sklepníkmi, predsa tak nápadne tu nebohatnú, ako n. pr. v Trenčianskej, a preto ani tolkej moci v politike nemajú. Hľadajúc tomu príčinu, zpytoval som sa tu na dvoje veci: poprvé na to, zdaliž je tu ľud tiež tak pijanský ako všade inde medzi Slovákmi, kde je chudoba; podruhé na to, zdaliž jesto tu tiež tak veľa tých pánov, čo so židmi držia. A dali mi odpoveď, že ľud tu ešte nenie pálenke natoľko oddaný, ani že pánov tu niet tak mnohých, ktorí by židom naháňali. Nuž z tohoto vysvetlenia poučil som sa, že židia jedine len pomocou krčiem a korheľov bohatnú, a že kde im páni neidú na ruku, tam nie sú vstave tolkej zkázy zapríčiniť.

Ponevác je tu výživa veľmi ťažká, ľud odkázaný je na veľmi skromný život. Jeho živorenie je vraj ťažké z milosti božej odvyslé; preto je tu aj ľud tak nábožný a tak mravne zachovalý, ako snáď nikde inde v Uhorsku. Ovšem, je toto zásluha v prvom rade pánov duchovných; lebo to treba verejne uznať, že tak horlivých, prísneho života a Iudu oddaných duchovných ako sú tu, treba ďaleko hľadať.

(Dokončenie nasleduje.)

Szepes-Sümegh.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Krestane».

Utešenej slávnosti sa dožila obec naša v mesiaci septembri. Vtedy požehnaná bola rimsko-katolícka škola naša, ktorú sme za 28.000 korún vystavili. Pri práci tejto vidíme úctyhodnú ruku duchovného pastiera nášho pána *Jozefa Kleina*, ktorý šľachetným srdcom oddáva sa dobrobytu Iudu svojho, dozaista škola táto je korunou práce a účinkovania jeho pri nás.

V deň príchodu a predošlé dni plné byly ruky práce. Výfazané brány sa stavaly, kostol, škola, fara sa okrášľovaly. Tichý vietrik ihrával sa s vejúcimi zástavami, tie maly tlumačiť radosť a oduševnenie, ktorými sme sa chystali vysokých hosťov prijať. Z občanov sriadené banderium pri chotáre čakalo na hlavného hosta pána grófa *Vidora Csákyho*, jako patróna kostola a školy. Pri výfaznej bráne privítal ho krátkou ale plamennou rečou pán farár, odtiaľ dihom radom snáhobielými šatami vyzdobených dievčat kráčal prôvod — hlavní úradníci z okresu — do kostola, kde pán dr. *Jan Beerwaldszky*, opát iglovský omšu sv. slúžil. Z kostola šiel prôvod ku novej škole, kde pána grófa krásnou rečou vívalo jedno školské dievča, oddajúc mu kytku, ktorej každý kvet mal tlumačiť city detinskej úcty a radosti. Školu vysvätil pán *Ferdinand Fertsek*, kapitulský vikár. Pri slávnosti tejto pán dr. *Ján Beerwaldszky* zo srdca idúcu k srdcu tekúcu reč držal o výchove dietok.

Šľachetný domový pán *Jozef Klein* ku svojmu skvostnému stolu povolal mnoho hostí. Prvú zdravicu hovoril

domový pán na patróna svojho, potom vrelo sa rozpa-metal na pána *Ferdinanda Fertseka* a pána *Jána Beerwaldského*. Krásne rečnil o katol. školách pán *Feddinand Fertsek*, len v tej možno mládež čnostne a nábožne, dla rázu Kristovho vychovávať, tu je základ i občanských čností.

Slávu privolávali rečníkovi zo všetkých strán. V. G.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

Ludák z Povážskej doliny. Práca vaša o speve cirkevnom je zaiste poučná. Čím skorej uverejníme ju. Ostatnie žiadosti vybavíme listovne, len treba času k tomu a toho nám nepriam zbýva.

Korteš. Sme vám dlžní s odvetou. Na židovské noviny netreba veľa dať; ony od jakživa tak písaly. Vaše zásady sú spravедlivé, čisté; tie udusiť sa nedajú ani prenasledovaním, avi daromnou nečinnosťou alebo zamlčováním. Ba pravda i v hrob pochovaná vyrazí z hrobu. Dúfajme, že to ono svitne, akokoľvek slabo, ale svitne; potom pravda budú museť uznať a jej bojovníkov schvaľovať i tí, ktorí teraz k vôli nespravедlivej moci zatvárajú si pred pravdou.

L. Or. Na vaše horlivé účinkovanie kladieme veľkú váhu. Škoda, že nemáme vás takých aspoň 10 v každom okrese, to by potom bola všeobecná a istá výhra naša z každého ohľadu. Len vytrvať pri svojom presvedčení; iní, keď by chceli byť múdrejší, do toho nás nič: my bojujme vždy za ľudákov dobrých, majúcich čestné a čisté zámery. Na koho ste mysleli, ten nevystúpi, on má tu dosť práce a to potrebnej pre náš ľud práce. Lež čo ako s vaším pánikom? Náš? nenáš? Dopis uverejníme v budúcom čísle. Srdečný pozdrav!

J. K. Vrbové. Odpovedáme pozde; ale prácu vašu bolo nám treba študovať. Obdivujeme vašu horlivosť, že popri toľkých starostach usporíte si času, aby čo len po chvíľkách mohli ste sa venovať i literatúre.

Zaosek. Skvitá v nás nádej, že sa nám úplne zotavíte. Prosíme za odpustenie; už raz musíme zase otvoriť stĺpce Vaším veľmi vzácnym prácam. Srdečné Salve!

Tažký úder je to na každého, keď pri liečení nemoce uživaný liek nespomáha. Preto môžeme pozdravovať *Eugena V. Felleru*, lekárniku pre jeho nenahraditeľný a nevyhnutelný liek: Fellerov Elsa-Fluid, lebo ho nielen v cudzozemsku ale aj u nás rozširuje. Fellerov Elsa-Fluid, ktorý už mnohým ľuďom aj život zachránil, na rímskej, nizzskej, parížskej, berlínskej, londýnskej výstave bol vyznačený a najnovšie dorábateľ obdržal aj strieborný odznak rádu španielskeho červeného kríža. Nesvedomiti napodobňovatelia na počutie tohoto všemožným spôsobom a pod podobne znejúcimi menami (ako

na pr. Gold Elsa-Fluid, Lujza-Fluid atď.) napodobňovali Fellerov Elsa-Fluid a ešte tiež aj ochrannú známku padelali. Od takýchto neupotrebitelných napodobnenín vo svoj vlastný prospech nech sa každý chráni. Opravdivý Fellerov Elsa-Fluid možno dostať (12 flášiek alebo 6 duplovaných flášiek aj s poštou za 5 korún) u dorábateľa **Eugena V. Felleru**, lekárniku, v Stubici, Templom-u. 18. sz. (zahrebská stolica).

Púť do Svätej Zeme odročila sa na všestrannú žiadosť na 5. novembra a tak možno sa k nej prihlásiť do 1. novembra. — *Smer cesty:* Budapest—Loretto—Rím—Neapol—Kairo—Port-Said—Jaffa—Jeruzalem a nazad. *Ceny:* I. trieda 900 korún, II. trieda 680 korún, III. trieda 315 korún s 20-dňovým úplným zaopatrením. Prihlasy treba upraviť rovno na **Magyar Utazási Iroda**, Budapest, IV. Párisi-u. 1. sz. s doposlaním celého obnosu, taktiež aj opis osobný treba poslať ku obstaraniu cestovného passu.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštan», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychodiaci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Čísla na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.

Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska. Túto zábavnú a veľmi poučnú knižočku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v prospech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižočka nemá, ale každý, kto dla možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúco je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižočku, ktorý dostať: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Beszterezze (Trencsénm.), alebo aj u samého pána Zaoska takto: Velp. Ludovít Gáspár, r. k. farár, Dlhépole (Trencsénm.)

K čomu vede opilstvo? Smutná, ale pravdivá udalosť zo života ľudu. Poslovenčil *Andrej Hladký*. Cena 20 halierov; 25 kusov 3 koruny; 50 kusov 5 korún. Ku prekážaniu opilstva nielo lepšieho prostriedka, ako táto knižočka. Niektorí velební páni objednali ju na stá výstiskov, a použijú ju k rozdávaniu zvlášte mládeži ako odmena za usilovnosť v škole, alebo aj na miesto prepitného. Dostať ju u tejto adresy: «*Posol Svätého Antona*» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. Noví predplatitelia «*Posla Svätého Antona*» obdržia túto knižočku zdarma.

Život sv. Alfonza Rodrigueza S. J. Vydáva «*Posol božského Srdeca*» v Trnave (Nagyszombat). Cena 30 hal.

Chlieb Svätého Antona alebo dva obrázky z po-
božného života, zfotoграфoval *Zaosek*. Vydáva redakcia
«Posol Svätého Antona» Budapest, VIII., Szentkirályi-u.
28/a. Cena 20 hal. Predplatiteľom «Posla Sv. Antona» a
tým, ktorí pošlú milodar na chlieb chudobných, dá sa za
10 hal. Knižička táto je veľmi poučná, tak pre mužských,
ako aj pre ženské. Nezapudnite si ju čím skorej kúpiť.
Píšte pre ňu na adresu: «Posol Sv. Antona», Budapest,
VIII., Szentkirályi-u. 28.

**Kresťania katolíci, čítajte len dobré našské
knihy a časopisy!!**

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov.
Pšenica: tiská K. 7·35—7·85, peštianska K. 7·15—7·75,
belehradská K. 7·35—7·80, banátska (76 kilogramová)
K. 7·30—7·70. — *Raž*: K. 6·00—6·20. — *Jačmeň* na
krm K. 5·40—5·70. — *Ovos*: prvotriedny 5·50—5·65,
druhotriedny 5·40—5·50. — *Kukurica*: K. 6·10—6·25. —
Repica: K. 10·00—10·50. — *Prosó*: K. —————.

Múka.							
č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	13·40	12·90	12·50	12·00	11·70	11·40	10·80
		č.	7	7½	8		
		K.	9·60	8·00	6·20		

Strova: Veľký biely *bôb*: K. 9·75—10·50, tmavý
K. 7·20—7·85, drobný K. 11·00—11·50, tarkavý K. —.—.
Hrach: K. 11·—12·00. — *Šošovica* veľká čistá K. 10·00—
12·00. — *Konopné semä*: K. 9·00—9·50. — *Lanové
semä*: prima K. 12·90—13·00. — *Rasca*: K. 29·00—
30·00. — *Mak*: sivý K. 25·00—26·00, modrý K. 26·00—
27·00. — *Ladník*: K. 7·00 do 7·50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: *Cukor* rafinovaný K. 87·00—
88·00, kockový K. 89·00—90·00, kandis tiely K. 87·00,
žltý K. 86·90 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 147·00 do
148·00. Denaturalisovaný, k prfemyselnými účelom jeden
barill 35·50—36·00.

Petrolej: americký (*) vo veľkom K. 41·50 prima
ruskô (***) K. 32·50 za 50 klgr.

Lekvár: srbský (1903) K. 15·75—17·00, slavonský
(1903) K. 16·00—16·50 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (120 kusové) K. 14·50 do 15·00,
srbské (80—85 kus.) K. 15·50—16·00.

Sviňská masť: budapeštianska K. 70·00 do 70·50.

Slanina: vidiecka K. —————, mestská 3 ku-
sová K. 60·00—60·50 za 50 klgr.

Ďateľinové semä: lucerna K. 55·00 do 60·00 za
50 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 3·60—3·80, žlté K. 4·00—5·00
za 100 kilo.

Ochranná známka.

Chýrečný, starý domáci liek!

Ráďte na ochran-
nú známku a na
podpis pozorovať.

BRADY-ho
MARIACELLSKÉ

ŽALÚDKOVÉ KVAPKY

Zázračne účinkujúca sila zvlášte pri neĎuhoch žalúdko-
vých a spodných číastkách tela alebo kŕčoch
zapečenia, pri neĎuhoch troviacich ústrojov a z
tohto pochodiacich nemoci tak neoceniteľne
dobrým sa osvedčil ako pri odrastlých tak i pri deťoch,
že si tým svetochýrne meno vydobil. Brady-ho Maria-
cellské kvapky dosiaľ ešte žiadon liek neprevýšil pri
účinkoch: nechuti k jedlu, zlej chuti, slabosti
žalúdka, zdutí, grgani, žalúdkovej záhe bladačke,
hnusení a davení, bo ení hlavy, žalúdkových
kŕčoch, tvrdej stolici alebo zapečení, pri obtažení
žalúdka s jedlami a nápojmi, hlistach, pri neau-
hoch pečienkových, slezínových, zlatej žile atď.

Cielom láskavej pozornosti.

Od kupovania padelajúcich liekov vys-
trihaml každého, každý nech si rozhodne
žiada Brady-ho Mariacellske žalúdkové
kvapky.

Už vyšše dvesto rokov znamo

BRADY-ho

Mariacellské žalúdkové kvapky, ktoré sú
z najučímlivejších liečiacich trav sosa-
vene, čo znak jejich pravdivosti každo
flaška je jednou červenou, na vrchu sa
nachodiacou ochrannou znamkou a meno
opatrená a v šúku zapakovaná, na návode
však ktorý je ku každej flaške priložený,
okrem toho označene je, že sa tenže tlačil
v tlačiarňi K Guseka v Kremstierene.

Ústredný sklad: **Karol Brady** lekárne ku «Uhorskému kráľovi» vo Viedni.

Uhorské zastupiteľstvo: **Jozef Török**, lekárne v Budapešti.

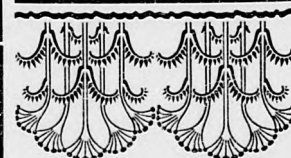
Oznamy prijíma

redakcia

„Kresťana“

BUDAPEŠŤ,

Szentkirályi-ul. 28/a.

Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adresu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen

Karlsruhe (Baden) Amalienstrasse.

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštnych vedomostí a bez výloh snadno a poctivo zahladať. Jestli zašlete hneď svoju adresu pod zn. «E. 806.» anoncn. oddeleniu

«Merkuru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

K nákupu všech pláten a látek, jichž v domácnosti jest treba, doporučujeme vřele Tkalcovské výrobní společenstvo „Vzájemnost“ v Hronove (Čechy). Vlastní výroba. První nákupní pramen. Nejvýhodnější nákup pro nevesty, hotely a ústavy. Cenník a vzorky na ukázkou zdarma a franko.

Do úctivej pozornosti

odporúčam balsam Svätého Antona Paduanského. Nezčíslelne mnoho listov poďakovania, potvrdzujú to, že ctiteľia svätého Antona tento balsam čo domový lek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neuhom žalúdka, nec uti k jedeniu, chudobe krve, hlavybôfu, lámčkam a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštný úspech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

K dostaniu výlučné u

Jozefa Hübner, lekárneň Červeného kríža, Baja, Erzsébet királynéút 22. szám.

Najlepšie

Košé

dodává známá firma

JOSEF MECERA

v Čelakovicích (Čechy).

Oznam.

Príjmem štyroch kušnierskych tovaryšov do práce hneď. **Ludvik Ochotnicki v Zak panem** (Galicia).

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Veltov kříž!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseluje, za čo dobre stojíme: pri lámke, lúpáníu, astmatických neduhoch a bezsnivosti, hučaniu vušach, migrenu, klopaniu srdca, bofasti hlavy a zubov po- žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraniu krve, krčoch, proti

Nietajni prostriedok

hlavných nemocíach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, epilepsii, mo- krosti posteie, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti zá- vratu, zlomi sluchu, nemo- ciach nervov, influenze, žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraniu krve, krčoch, proti všeobecnej slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštným spôsobom upozornujeme ctené obecenstvo, že môj apparát nemá sa držať za apparát Voltu, ktorý na základe svojej neužitocnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto môj dvojnásobne magnetický kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštným spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-utca č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

!Veľký krach!

V New-Yorku a v Londíne nešialali ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho preda. Ja som splnomocnený, splnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomo za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

6 kusov veľmi fajnové stolové nože s opravdivou anglickou klingou
6 kusov amerického patentirovaného striebra vydlíčky,
6 kusov amerického patentirovaného striebra jedáci ližice,
12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčce,
2 kusy imponantné stolové svietniky,
1 kus fajnové cukrové silko,
42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusí predtýmto 40 zl. koštovali a veul len 6 zl. 60 kr. v najlavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentirované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú barvu aj 25 rokov udrží začo ja garantirujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni kamstvo

zavazujem sa bar komu, komu sa náradie nepáči peniaze spatky dať. Nech nikto nezamešká túto pohodnú príležitosť použiť žeby si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral,

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

d'álej do každej lepšej domácnosti prítiž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentirovaného striebra závod

Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B, Telefón 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v posaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydiacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcich listov:

S prvšou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár barón Bánffy jeho exell.

S prvšou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zasielku s jedacím servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentirovaného striebra pošlú.

Bozovič, Kr.-Sörénska st.

S. Keresztes hlavný slúžny.

Sen zachránil mu život.

(Odtisk zakazaný.)

Skutočná udalosť zo života. — Rozpráva **Ján Schulz vo V. Komlóši.**

(Odtisk zakazaný.)

«Teda neveríš, že by jeden sen mohol zachrániť život človeku?»
Toto pýtal sa ma môj priateľ Karol, keď som ho vlani na Vianoce navštívil — a keď pochybujúc triasol som hlavou, pokračoval: «Pochováj teda! Práve dnes je tomu rok, čo som bol u Jozefa, ktorého

aj on sám trpel na influenciu a na zapálenie pľúc, už aj krv plaval, jeho testiná mala žalúdočnú krčú a pichalo ju v bokoch, deti ležali mu na zapálenie hrdla a šarlach a trpeli na bleadačku; sám organista bol taký chorý, že sa už aj ošpovedal a keď večer zaspal, nikto nemal nádeje, že sa ešte kedy zobudí. Ale na druhý deň rano predsa sa zobudil a riekol svojej manželke:

«Marka, mne sa snívalo, že som si kúpil kalendár a vyzdravel som!»

Jozefova žena veľmi verila na sny a hneď aj kúpila jeden kalendár. Sotva že ho počala prezerat, napadla jej rozprávka: «Ochranca života», v ktorej opísané bolo liečenie všetkých chorôb chýrnym Fellerovým Elsa-Fluidom.

Mária už aj predtým bola objednala rozličné fluidy, ale tieto nič neosožili, len teraz zvedela, že jedine Fellerov Elsa-Fluid pomáha, ktorý je len vtedy pravý, keď je objednaný rovno od apatekára Eugena V. Feller v Stubici, Templom-utca 18. sz. (záhrebská stolica).

Hneď nato telegraficky objednala 12 flášiek z Fellerovho Elsa-Fluidu za 5 korún, menej totiž nemožno dostať. Už na druhý deň došiel Elsa-Fluid a pán Feller zaplatil ešte aj poštovné útraty.

Ale chorý nechcel nič užiť, pánu farárovi a Marke, ktorí ho prosili, aby, oproboval užiť pravý Fellerov Elsa-Fluid, povedal:

«Mne už nič nepomôže, nechajte ma pokojne umreť!» Ale keď úbohá jeho žena nariekajúc prosila, aby aspoň na svoje deti myslel, dal sa nahovoriť. Denne 20 kvapôk dali mu užiť na cukre a krem toho viackrát natreli mu celé telo Elsa-Fluidom a hneď cítil sa lepšie. Zaraz objednal si ešte 48 flášiek Elsa fluidu za 16 korún a za 4 koruny

6 balíkov Elsa-piluliek (o ktorých tiež čítal, že veľmi dobre liečia žalúdočnú nemoce) a o 3 týždne tak on, jako i jeho deti a testiná, ktorí všetci užívali Fellerov Elsa-Fluid, úplne vyzdraveli.

«Hľa» — riekol mi priateľ Karol — «takto zachránil sen život jednej celej rodine.» Keď sa po dedine

rozmiesol chýr o podivuhodnej liečivej sile Fellerovho Elsa-Fluidu, všetci chori objednali si z tohoto výtečného domáceho prostriedku a všetci presvedčili sa, že pravý Fellerov Elsa-Fluid úplne a rýchlo lieči rheumu, opuchlé nohy, obličkovú nemoc, opuchliny, pichanie, zimnicu, pakošnicu, chromé ruky a nohy, klepanie, srdca, vzdychavivosť, hučanie v ušach, bolenie zubov a zlý zápach úst, zvláštne ale slabosť očí a nervové choroby, nemoce hrdla a hrdla, škrofle, rany, zmrzlé údy, ružu, plusgiery a bradovce. Ľudia dali užívať Fellerov Elsa-Fluid aj deťom proti zltáčke, horúčke, osýpkam, zachrýpnutiu, kašľu, proti hlístam, natreli deťom telo Fellerovým Elsa-Fluidom, keď mali výsyp na tvári, alebo na tele, ba, keď mali na hlave homporu a Fellerov Elsa-Fluid vždy osožil. Aj taký ľudia, ktorí ešte so

žiadnym Elsa-Fluidom neboli spokojní, teraz ho počínajú chváliť.

Mne priateľ veľkú radosť urobil, že mi to všetko rozpovedal, lebo aj ja sám už od dávnejšieho času trpel som na slabosť a nočné potenie, krem toho nemohol som jesť, mal som zlú stolicu a trápilo ma kyslé grganie (ryhanie). palily ma obličky a hlava sa mi točila, následkom čoho bol som taký rozčulený a nervosný, že somani spávať nemohol.

A ja som si teda dal doniesť od lekárnik Feller 2 tucty Elsa-Fluidu za 8 korún 60 halierov a 6 balíkov Elsa-piluliek na prehnanie za 4 koruny a s čistým vedomím môže každý povedať že Fellerov «Elsa-Fluid» je najlepší prostriedok. Kto je chorý predovšetkým nech oprobuje a objedná si ho od lekárnik EUGENA V. FELLERA, Stubica, Templom-utca 18. (záhrebská stolica). Každý mi bude povďačný za dobrú radu.

«Mne už nič nepomôže, — riekol — nechajte ma pokojne umreť!»

Pravý Fellerov Elsa-Fluid

(Fellerov Fluid z esencií príjemne voňajúcich bylín so známkou „Elsa“)

musí na všetkých úpravách a na každej flaške nosiť takúto ochrannú známku, jaká je tu vyobrazená s menom «Elsa» a s podpisom «Feller». — Zdravotníckymi vrchnosťami preskúmaný a одобrený prostriedok a na výstavách v Paríži, v Ríme, v Londýne, v Nizze a v Berlíne Fellerov «Elsa-Fluid» vyznačený bol zlatou medaillou, krížom a čestným diplomom v novejšom ale čase španielsky rád červeného kríža vyznačil šotovitela «Fluidu» záslužnou striebornou medaillou. Objednávajú si Fellerov «Elsa-Fluid» len poštovou dobierkou, alebo za vopred zaslané peniaze.

Cena opravdového Elsa-Fluidu:

Aj sportom, škatulou a návodom k upotrebeniu!	12 fláš alebo 6 dvoj. fláš	5 korún — hal.
24 „ „ „	12 „ „	8 „ 60 „
36 „ „ „	18 „ „	12 „ 40 „
48 „ „ „	24 „ „	16 „ — „
60 „ „ „	30 „ „	20 „ — „

Zdarma

dostanete po každom opätovne objednanom tucte Elsa-Fluidu 1 flašku.

Ďalej odporúčajú sa **FELLEROVE Rebarbara-Elsa-Pilulky**

Najlepší, najlacnejší, tisíckrát vypočítaný prostriedok na prehnanie; účinkuje rýchle, isto, bezboľasto, zvyšuje chuť k jedeniu a napomaha trávenie, čistí a uľavuje bóle a choroby žalúdka a tráviacich ústrojov. Jedon balík (6 škatuliek) s úpravou stojí 4 koruny franko.

Ponevác najnovšie Fellerov Elsa-Fluid často pod všetkými podobne znejúcimi menami padelajú, prosí sa etný čitateľ, aby pozoroval na meno „Feller“, a nech nepomýli opravdivý Fellerov Elsa-Fluid s podobne znejúcimi padelaniami (ako na príklad Gold-Elsa-Fluid, Lujza-Fluid atď.). Nesvedomiti ľudia ešte aj ochrannú známku napodobňujú, teda aj ochranná známka je len vtedy opravdivá keďže je vidno na nej mená «Feller» a «Elsa».

Len **FELLEROV ELSA-FLUID** je pravý! Jestli sa jeden list náhodou ztratí, písme rekommandovano.

«Ja som s vašim Elsa-Fluidom veľmi spokojný, to dokazujú moje objednávky. Elsa-Fluid budem vždycky po hotove držať.»

Fr. Maurer,
lekár.

Fieberbrunn (v Tyrolsku).

Kto chce dostať Fellerov Elsa-Fluid, a pravé Fellerove Elsa pilulky, nech si objedná listovne a jasno napíše adresu jediného dorabateľa:

EUGEN V. FELLER, lekárnik,

dvorný dodavateľ jeho cis. a kráľ. výsosti princa Filipa Bourbona
STUBICA, Templom-utca 18. sz. (záhrebská stol.)

Hlavný sklad v Budapešti: u lekárnik Jozefa Töröka, Kráľovská ulica č. 12., v lekárni «Nádor» dra Eggera Váci-körút č. 17. a v lekárni Bélu Zoltána Szabadság-tér.

Mnoho som trpela na žalúdočnú krčú, na bolenie zubov a mojich zamrzlých nôh, ale odkedy upotrebujem «Fellerov Elsa-Fluid», teším sa najlepšiemu zdraviu. Aj druhých upozorním na tento výtečný prostriedok, ktorý mňa a aj mnohých mojich známych oslobodil od bolesti.

Gurahoncz.
Katarína Lukhaub, baba.